

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Α' ΤΟΜΟΥ

Ιανουάριος 1963 — Δεκέμβριος 1964

Τεύχη 1 — 10

*Επιστημονικὸν ὄργανον τοῦ Συλλόγου Παιδαγωγῶν - Ψυχολόγων
Πτυχιούχων Πανεπιστημίων Ἐξωτερικοῦ*

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑΣ ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΚΥΡΙΑ ΑΡΘΡΑ

	Σελ.	Τεῦχος
<i>Τῆς Συντάξεως</i> : Ἡ ἔκδοσις	1	1
» » : Προβλήματα σχετιζόμενα μετὰ τὴν σύνταξιν ἀναλυτικοῦ προγράμματος	1	B
» » : Ὑπόμνημα πρὸς ἔξοχ. Ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀρησκευμάτων	1	4
» » : Πρὸς τὸν δεῦτερον τόμον μας	1	6

Μ Ε Λ Ε Τ Ε Σ

I. ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΚΡΙΤΙΚΗ

<i>Κ. Ἀνανιάδης</i> : Ἡ ἀγροτική ἐκπαίδευσις στὰ πλαίσια τῆς γενικῆς Παιδείας	15	6
<i>Κ. Ἀνανιάδης - Γ. Μαραγκουδάκης</i> : Ἀγροτική καὶ Ἀγροτεχνική ἐκπαίδευσις στὴν Ἑλλάδα	59	7
<i>Φιλίπ Βερνόν</i> : Σύγχρονοι ἀπόψεις περὶ νοημοσύνης καὶ μετρήσεως αὐτῆς (μεταφρ. Τ. Πασσάκου-Κυριαζοπούλου)	19	2
» » : » » »	15	3
<i>Ἄρ. Βουγιούκα</i> : Τὰ φαινόμενα τῆς προσαρμογῆς στὴ λειτουργία τῆς ἀντιλήψεως	3	4
» » : Ἡ διαδικασία τῆς μαθήσεως	51	7
<i>Θεοφράστου Γέρου</i> : «Ἐκπαιδευτικὴ Μεταρρύθμιση» (κριτικὴ)	8	5
<i>Γ. Γεωργιάδης</i> : Τὸ Ἀμερικανικὸν σύστημα ἐκπαιδεύσεως	92	8
<i>Π. Ε. Δέρα</i> : Ὑπαρξισμὸς - Ἀγωγή, Ψυχολογία καὶ Ψυχιατρικὴ	161	9
<i>Ἔρנסτ Κασίρερ</i> : Τί εἶναι ἄνθρωπος. Μετάφ. - Σχόλια Θ. Γέρου	9	1
» » : » » » » »	14	2
» » : » » » » »	13	3
<i>Βασιλ. Α. Κονιδιτσιώτου</i> : Διαλεκτικὴ Ἀγωγή	3	1
» » : » » »	11	2
<i>Βασ. Ι. Δαζανᾶ</i> : Abbé de l' Erpée, ὁ θεμελιωτὴς τῆς ἀγωγῆς τῶν κωφαλάλων	215	10
<i>Γεωργίου Μαραγκουδάκης</i> : Ψυχολογία Μαθήσεως καὶ ἀναλυτικὸ πρόγραμμα	140	9
» » : Στοιχεῖα Νευροφυσιολογικῆς Ψυχολογίας	14	1
<i>Ἄντ. Μπενέκου</i> : Εἰσαγωγή στὴν Ψυχολογία τοῦ Bruner	22	2
» » : » » » » »	19	3
» » : Προβλήματα καὶ πειραματισμοὶ γύρω ἀπὸ τὴν διδασκαλία τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν	107	8

	Σελ.	Τεύχος
Ι. Σ. Μπρούνερ : «Η έννοια τῆς δομῆς στὴ σύγχρονη Παιδαγωγική» κατὰ μετάφραση Γ. Μαραγκουδάκη καὶ Ἀντωνίου Μπενέκου	11	5
Κ. Πασάκου : Σύγχρονος ἐπιστημονικὴ ἔρευνα καὶ μέθοδοι εἰς Ψυχολογίαν καὶ Παιδαγωγικήν	21	1
» » : » » »	32	2
Γ. Κ. Παπαγεωργίου : Δυσκολίες στὴν ἀνάγνωση καὶ γραφή .	199	10
Τριαντ. Τριανταφύλλου : Αἱ ἀνθρώπιναι σχέσεις εἰς τὴν Ἀγωγήν	2	6
Κ. Χάρη : Ἡ ἐπιστημονικότης τοῦ διδασκάλου καὶ ἡ στάθμη τῶν σπουδῶν του	78	7
Λ. Χουσιάδα : Παρατηρήσεις γιὰ τὴν ἐπαγωγικὴ καὶ παραγωγικὴ σκέψη	4	2

II. ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ - ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΨΥΧΙΚΗ - ΥΓΙΕΙΝΗ

Διδακτικοὶ πειραματισμοὶ

Α. Βουγιούκα : Ἐνα εὐκαιριακὸ θρησκευτικὸ μάθημα	181	9
» » : Ἡ προσφορὰ τοῦ Ζαχ. Παπαντωνίου στὰ παιδικὰ γράμματα	36	2
Θεοφράστου Γέρον : Ἡ Ὄρθογραφία τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 1 διδακτικὸν πρόβλημα τοῦ σχολείου	47	3
» » : » » »	35	4
» » : » » »	32	5
Α. Κακαβούλη : Παιδικὰ ἐλαττώματα καὶ ἡ ἀντιμετώπισίς των εἰς τὸ σχολεῖον	39	4
Εὐθ. Κασιώλα : Πορίσματα τέστ Ἀναγνώσεως	30	1
» » : » » »	44	2
» » : » » »	18	4
» » : » » » καὶ Ἀριθμητικῆς	15	5
» » : Τὸ πρόβλημα τῶν καθυστερημένων μαθητῶν στὸ σχολεῖο	186	9
» » : » » »	230	10
Ἀντ. Κρέτση : Ἡ μαθητοποίηση τοῦ μαθητοῦ	26	1
» » : » »	32	2
Γ. Κυριαζοπούλου : Ἡ Σύνταξις τοῦ συγχρόνου Ἀναλυτικοῦ προγράμματος	34	1
» » : » » »	48	2
Ν. Δυμπέρη : Πρότυπα Δημοτικὰ Σχολεῖα	132	8
Γ. Μαραγκουδάκη : Σχέδιον Ἀναλ. Προγραμ. τῆς Α' τάξεως τοῦ Δημ. Σχολείου	1	3

		Σελ.	Τεύχος
	<i>Αντ. Μπενέκου</i> : Συμβολή εις τὸ πρόγραμμα συγκεντρώσεως τῆς διδακτέας ὕλης	24	4
	» » : » » » »	27	6
<i>Τῆ</i>	<i>Γ. Ξεκάλου</i> : Τὸ πρόβλημα τῆς ἀναπτύξεως τῆς κοινωνικότητος εἰς τὸ παιδί	26	2
»	» » : » » » »	26	3
»	» » : » » » »	12	4
	<i>Εὐαγ. Παπαγιαννάκη</i> : Τὰ τρία «Τί»	21	4
	<i>Δ. Κ. Παλυβοῦ</i> : Ἡ ψυχολογία τῶν πεποικισμένων παιδιῶν	174	9
»	<i>Κ. Πασσάκου</i> : Προσπάθειαι ψυχολογικῆς καὶ Παιδαγωγικῆς παρακολουθήσεως τοῦ μαθητοῦ	195	9
	» » : » » » »	243	10
	<i>Ν. Πετρουλάκη</i> : Πηγαι καὶ μορφῆ μαθήσεως	28	5
	<i>Ἑλπ. Σταματάκη</i> : Ἡ φιλολογία τῶν παιδιῶν	228	10
<i>Ε</i>	<i>Ἰω. Χαραλαμποπούλου</i> : Τὰ προβλήματα τῆς Ψυχικῆς Ὑγιεινῆς τοῦ λαοῦ μας	38	1

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

	<i>Θ. Γέρον</i> : Educational Strategy for developing Societies τοῦ Adam Curle — Κριτικὴ Ἀνάλυση	90	7
	<i>Τ. Κυριαζοπούλου</i> : Ἡ Ἐπέκτασις τῆς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως	137	8
	<i>Ἰω. Καμπανᾶ</i> : Ἐπιθεώρηση τοῦ βιβλίου Ἰω. Κυριαζικίδου : «Εἰσαγωγή στὸν ἐπαγγελματικὸ προσανατολισμὸν»	148	10
	<i>Κ. Κίτσου</i> : Ἰδρυσις Ἰνστιτούτου τῶν ἐπιστημῶν τῆς ἀγωγῆς	35	5
	<i>Ν. Μπάρκα</i> : Ἐκθεσις ἀναφερομένη εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ ἐν Ἀθῆναις συγκληθέντος Διεθνoῦς Συνεδρ. Μαθημ)κῶν	40	6
	<i>Αντ. Μπενέκου</i> : Ἐπιθεώρηση βιβλίου : 1) Ἑλπ. Σταματάκη : «Ἡ ἐπιμόρφωσις τῶν ἐνηλίκων» 2) Reiser - Leythman - Frankl - Lefgren : «Μιὰ προσπάθεια συνενώσεως τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως» Μεταφρ. Σχόλια Τρ. Τριανταφύλλου καὶ Γ. Μαραγκουδάκη. 3) Δ. Κ. Βακάλη : «Ἡ Ἐνιαία Συγκεντρωτικὴ Διδασκαλία»	95	7
	» » : Ἡ ἐπιθεώρησις τοῦ βιβλίου Ν. Πετρουλάκη : «Γενικὴ Διδακτικὴ»	147	8
	<i>Γ. Ζύδη</i> : Στατιστικὴ περὶ ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως	52	2
	<i>Γ. Ξεκάλου</i> : Διεθνῆς ἐκπαιδευτικὴ κίνησις	43	1
	<i>Κ. Πασσάκου</i> : Βιβλιοκρισία τοῦ βιβλίου «Ἡ Κρήτη τοπίον, ἀνθρωποι, γεγονότα, θρύλοι» — Λ. Γ. Πετρίδη	48	6
	<i>Τ. Τριανταφύλλου</i> : Ὁργάνωσις Σεμιναρίου	56	2

ΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΩΓΗΝ

Υπό κ. ΤΡΙΑΝΤ. Τ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΟΥ ΡΗ - D

Κυρίες και Κύριοι,

Είναι γνωστόν ότι ή εποχή εις την οποίαν ζώμεν είναι εποχή του επιστημονικού διαφωτισμού και των μεγάλων τεχνικών επιτεύξεων. Εάν ο άνθρωπος έχρησιμοποιεί αυτάς τας επιτεύξεις με φρόνησιν και σύνεσιν, ή ζωή όλων των λαών θα εγίνετο ικανοποιητικώτερα από κάθε άλλη εποχή. Εν τούτοις παρουσιάζεται τὸ ἐξῆς περιεργον φαινόμενον τῆς ἀνθρωπίνης συμπεριφορᾶς: Ἐνώ δηλ. με τὰς ἐπιστημονικάς και τὰς τεχνικάς του τελειοποιήσεις ὁ ἄνθρωπος ἔφτασε εις τὸ ὕψος ἀπὸ ὅπου θὰ ἠδύνατο νὰ ἀντικρύσῃ ἐκείνην «τὴν καλύτερη γιὰ ὅλους τοὺς λαοὺς ζωή» δὲν κατόρθωσε νὰ λύσῃ τὰ προβλήματα ἐκεῖνα τὰ ὅποια φέρουν ἐμπόδια εις τὰς ἐπιτυχίας του, πράγμα πὸν ἀναγκάζει νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰς τελειοποιήσεις αὐτὰς ἐναντίον τοῦ ἰδίου τοῦ ἑαυτοῦ του και τῶν συνανθρώπων του. Ἐτσι ἐνώ ή δύναμις τῆς ἐξοντώσεως τοῦ ἑαυτοῦ μας εἶναι σχεδὸν ἀναμφισβήτητος, ή δύναμις διὰ τὴν ἐξεύρεσιν ικανοποιητικῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν διαφόρων συγκρούσεων και διὰ τὴν ἐπίλυσιν ὠρισμένων βασικῶν προβλημάτων πὸν ἀναφέρονται εις τὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων, τοπικῶς, ἐθνικῶς και διεθνῶς, εἶναι ἀμφίβολος.

Τὸ ἄγχος τὸ ὁποῖον κατέχει σήμερον τὴν ἀνθρωπότητα προέρχεται κυρίως ἀπὸ τὴν συμπεριφορὰν τῶν ἀνθρώπων, μεταξύ των. «Μήπως οἱ ἐχθροὶ μας μᾶς ρίξουν καμμιὰ βόμβα ὑδρογόνου;», «μήπως ὁ προϊστάμενός μου με ἀπολύσει;», «πρόκειται ἄραγε τὸ παιδί μου νὰ γίνῃ ὅπως ἐγὼ ὁ γονεὺς τὸ ὄνειρεύομαι;». «τί λένε ἄραγε οἱ γείτονες γιὰ μένα ἢ γιὰ τὰ ἄλλα μέλη τῆς οἰκογενείας μας;». Γενικῶς, ή ποιότης τῆς ζωῆς μας ἐπηρεάζεται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὰς φιλοδοξίας, τὰς ἀνησυχίας, τὰ ἐπιτεύγματα, τὴν ἀγάπην ἢ τὸ μῖσος, ἀκόμη και ἀπὸ τοὺς φόβους ἐκείνων με τοὺς ὁποίους ἐρχόμεθα εις ἐπαφήν.

Και ἰδοὺ τὸ μεγάλο πρόβλημα: Πῶς θὰ ἐξευρεθῇ ἕνας τρόπος κυριαρχίας, ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς και κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς, ὅπως ἐπετεύχθη ή κυριαρχία ἐπὶ τῶν δυνάμεων τῆς ἀψύχου φύσεως διὰ τῆς κριτικῆς ἐμπειρικῆς ἀντιλήψεως τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν.

Πιστεύομεν, ὅτι σήμερον ἔχομεν εις τὴν διάθεσίν μας τὰς γνώσεις ἐκεῖνας, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ νὰ κατευθύνουν τὰς σχέσεις μεταξύ τῶν ἀνθρώπων πρὸς μίαν ζωὴν δημιουργικὴν, εὐτυχισμένην και ικανοποιητικὴν δι' ὅλους, και ὄχι πρὸς τὴν καταστροφὴν. Αἱ ἐπιστῆμαι, αἱ ὁποῖαι ἀσχολοῦνται με τὴν μελέτην τοῦ ἀνθρώπου μᾶς ἔχουν δώσει ἀρκετὸν ὕλικὸν ἐπὶ τοῦ ὁποίου δυνάμεθα νὰ βασι-

§ Διάλεξις ὀργανωθεῖσα ὑπὸ τῆς Πανελληνίου Ἐνώσεως Ψυχικῆς Ὑγιεινῆς και δοθεῖσα εἰς τὸν Παρνασσόν.

σθῶμεν καὶ νὰ ἀναπτύξωμεν μίαν συγκεκριμένην, ὑγιᾶ καὶ ὀλοκληρωμένην θεωρίαν ἐπὶ τῆς ὁποίας νὰ στηρίζονται αἱ ἀνθρώπιναι σχέσεις. Ἡ θεωρία αὕτη ἢ ὁποία πρέπει νὰ περιλαμβάνη καὶ τὰ βασικὰ κίνητρα τῆς ἀνθρωπίνης συμπεριφορᾶς, δὲν θὰ περιγράφη μόνον τὴν δυναμικὴν τῶν διαπροσωπικῶν ἢ τῶν ὁμαδικῶν σχέσεων, ἀλλὰ καὶ τὰς δυνάμεις ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι συντελοῦν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἀτόμου. Καὶ διὰ νὰ μὴν νομισθῇ ὅτι παραγνωρίζομεν τὴν ἀξίαν τοῦ ἀτόμου ἐντὸς τῆς ὁμάδος, ἀρχίζομεν ἀπὸ τὰ Κίνητρα τῆς Συμπεριφορᾶς.

Κίνητρα τῆς συμπεριφορᾶς.

Προφανῶς ὁ σκοπὸς τῆς ὁμαδικῆς ζωῆς εἶναι ἡ βελτίωσις τῆς ποιότητος τῆς ζωῆς τοῦ ἀτόμου. Ἡ μελέτη τῶν κινήτρων τῆς συμπεριφορᾶς μᾶς δίδει ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα: διατί συμπεριφερόμεθα ὅπως συμπεριφερόμεθα. Προσπαθεῖ δηλ. ν' ἀνακαλύψῃ τὰ αἷτια ποὺ ὠθοῦν τοὺς ἀνθρώπους νὰ συμπεριφέρονται κατὰ τὸν α' ἢ β' τρόπον. Ἡ ἀπάντησις ἢ ὁποία συνήθως δίδεται εἰς τὸ «διατί» τῆς συμπεριφορᾶς εἶναι: ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἔχει μηχανισμοὺς συμπεριφορᾶς, ἔχει φυσιολογικὰς καὶ κοινωνικοψυχολογικὰς ἀνάγκας καὶ ὑπόκειται εἰς τὰς ἐπιδράσεις τῶν παραδόσεων τῆς ὁμάδος του, αἱ ὁποῖαι τοῦ δίδουν τοὺς ἀποδεκτοὺς τρόπους ἱκανοποιήσεως τῶν ἀναγκῶν του.

Ἐπειδὴ ἐξετάζομεν τὸ θέμα μας ἐν σχέσει μὲ τὴν ἀγωγὴν, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι εἰς οἰανδήποτε ἐκπαιδευτικὴν ἐνέργειαν, βαρύνουσαν σημασίαν ἔχουν αἱ ἀνάγκαι τοῦ παιδιοῦ καὶ ἰδιαίτερος αἱ ψυχικαὶ ἀνάγκαι. Διὰ τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν φυσιολογικῶν ἀναγκῶν ἐπέρχεται ἡ ἀποκατάστασις τῆς ἰσορροπίας τοῦ ὄργανισμοῦ, γεγονός τὸ ὁποῖον ἀποκαλεῖται εἰς τὴν βιολογίαν, ὁμοιόστασις.

Ἡ ἱκανοποίησις ὁμως τῶν ψυχικῶν ἀναγκῶν εἶναι ἐκείνη ἢ ὁποία θὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ψυχικὴν ὑγείαν τοῦ παιδιοῦ. Ἐπειδὴ δὲ αἱ ψυχικαὶ ἀνάγκαι εἶναι ἀπόρροια τοῦ κοινωνικοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ρόλος των εἰς τὸ σχολεῖον εἶναι ἀρχετὰ μεγάλος, ἂν μάλιστα λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι σχεδὸν κάθε σχολικὴ δραστηριότης λαμβάνει χώραν εἰς ἓνα περιβάλλον κοινωνικόν. Ἀσφαλῶς δὲν ὑπάρχει ἀνθρώπος ὁ ὁποῖος ἐγκατέλειψε τὴν ζωὴν αὐτὴν μὲ πλήρη ἱκανοποίησιν ὅλων τῶν ἀναγκῶν του. Ἐν τούτοις, ἂν μία οἰκογένεια, μιὰ τάξις σχολείου, μία κοινότης ἢ ἓνα ἔθνος ἐπιθυμοῦν νὰ ἀξιολογήσουν τὴν ποιότητα τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων των, ἀσφαλῶς θὰ προσπαθήσουν νὰ ἀπαντήσουν εἰς τὸ ἐρώτημα «μέχρι ποίου βαθμοῦ αἱ ἀνάγκαι αὐταὶ ἱκανοποιοῦνται». Καὶ ἐπειδὴ ὅπως ἀνεφέρθη ἀνωτέρω αἱ ἀνάγκαι αὐταὶ οὐδέποτε ἱκανοποιοῦνται πλήρως (ὀλοκληρωτικῶς) πρέπει νὰ λαμβάνωμεν συνεχῶς τὰς καταλλήλους βιταμῖνας διὰ τὴν καλὴν ψυχικὴν μας ὑγείαν, ὅπως ἀκριβῶς λαμβάνομεν καὶ τὰς σχετικὰς βιταμῖνας διὰ τὴν διατήρησιν μιᾶς καλῆς σωματικῆς ὑγείας.

Κατὰ συνέπειαν, ἡ μελέτη τῶν ἀναγκῶν, ἡ κατανόησις τῆς σημασίας των διὰ τὴν συμπεριφορὰν τοῦ ἀτόμου καὶ ἡ προσπάθεια ἱκανοποιήσεώς των θὰ πρέπει νὰ ἀποτελοῦν βασικὸν καθῆκον παντὸς γονέως καὶ ἐκπαιδευτικοῦ.

Ἄλλὰ ἄς ἀναφέρωμεν μερικὰς ἀπὸ τὰς βασικὰς ἀνάγκας τῶν παιδιῶν.

α) Ἀ ν ά γ κ η δ ι ' α υ τ ο σ ε β α σ μ ό ν. Ὅλοι μας ἐπιθυμοῦμεν νὰ σκεπτόμεθα κάπως ὑψηλὰ διὰ τὸν ἑαυτὸν μας. Ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει αὐτοσεβασμόν, δὲν προχωρεῖ ὁμαλῶς εἰς τὰ διάφορα στάδια τῆς ἐξελίξεως τῆς προσωπικότητός του. Ὁ αὐτοσεβασμὸς ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ τὸ σφυροκονίαμα τῆς ψυχικῆς ὑγείας.

Ἡ ἐντολὴ «ἀγάπα τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν» εἶναι μία ἀρίστη ψυχολογικὴ συμβολή. Ἐνα ἀπὸ τὰ καθήκοντα τοῦ γονέως καὶ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ εἶναι νὰ βοη-

θήση τὸ παιδί νὰ δημιουργήσῃ καὶ νὰ διατηρήσῃ τὸν αὐτοσεβασμὸν. Πολλὰ παιδιά εἰς τὸ σπίτι δέχονται κάθε εἶδους προσβολάς. Ἐὰν παρακολουθήσωμε μιᾶς μόνον ἡμέρας τὰς παρατηρήσεις μιᾶς οἰκογενείας θὰ ἤκούσαμεν ἑκφράσεις ὡς αἱ κατωτέρω:

«Λὲν ντρέπεσαι».

«Γιὰ κῦτταξε κάτι μούτρα».

«Πόσες φορές, παιδάκι μου, πρέπει νὰ σοῦ πῶ νὰ χτενίζῃς τὰ μαλλιά σου πρὶν καθῆσῃς στὸ τραπέζι γιὰ φαγητό;»

«Ὁ πατέρας σου θὰ ντρέπεται γιὰ σένα».

«Ξέρεις, ἡ μητέρα σου δὲν σὲ ἀγαπᾷ ὅταν βάζῃς τὸ δάκτυλό σου στὸ στόμα».

«Λὲν μὲ συγκινεῖ ἡ ἱστορία σου καθόλου. Πήγαινε στὸ δωμάτιό σου, παληό-παιδο» (μαντράχαλε).

Μία ἀπὸ τὰς προϋποθέσεις τῆς εὐτυχισμένης ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι καὶ ὁ αὐτοσεβασμὸς ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ ἀναπτύσσεται ἀπὸ τῆς μικρᾶς ἡλικίας.

Ἡ ἐκτίμησίς μας, ὡς γονέων ἢ ὡς ἐκπαιδευτικῶν, τῆς ἀνάγκης τῶν παιδιῶν δι' αὐτοσεβασμὸν μᾶς προστατεύει ἀπὸ τοῦ νὰ προσβάλωμεν τὸ παιδί, διὰ λόγου ἢ ἔργου. Ἀσφαλῶς τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι θὰ παραδεχθῶμεν μίαν ἀνάρμοστον συμπεριφορὰν τοῦ παιδιοῦ. Εἶναι ὅμως ἀδύνατος ἡ ἀποκατάστασις τῆς ὀμαλῆς συμπεριφορᾶς τοῦ παιδιοῦ, διὰ τῆς προσβολῆς. Ἰνωστὴ εἶναι ἡ παιδαγωγικὴ ἀρχὴ ἡ ὁποία τονίζει ὅτι ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸν μαθητὴν κεντρίζει τὸ διαφέρον του πρὸς μάθησιν.

Βοηθοῦμε τὸ παιδί νὰ κατανοήσῃ, ὅτι ἐνῶ ἡ συμπεριφορὰ του δὲν εἶναι ἡ ἀρμόζουσα δι' αὐτὸν ἢ διὰ τοὺς ἄλλους, ἐξακολουθεῖ νὰ ἀνήκῃ εἰς ἡμᾶς, νὰ εἶναι ἓνας ἀπὸ τὴν ὁμάδα μας, ἀποδεκτὸς καὶ ἀγαπώμενος. Διότι πιθανὸν ἢ εὐθύνη διὰ τὴν συμπεριφορὰν αὐτὴν τοῦ παιδιοῦ νὰ ἀνήκῃ εἰς ἡμᾶς τοὺς μεγάλους. Δὲν γεννιέται κανένα παιδί μὲ τὴν μανία διὰ κλοπὴν, διὰ τὸ ψεῦδος ἢ διὰ τὴν ἐπιθετικότητα. Μῆγα μέρος τῆς ἀνθρωπίνης συμπεριφορᾶς εἶναι ἀποτέλεσμα καλῶν ἢ κακῶν συνθηκῶν ἐξελίξεως καὶ ἀναπτύξεως. Ὅταν τὰ παιδιά καθίστανται ὑπεύθυνα διὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα τοὺς ἐνδιαφέρουν, ἀντιδρῶν μὲ παραδεκτὴν, ἀρμόζουσαν συμπεριφορὰν.

Οἱ ἐκπαιδευτικοὶ πολλάκις ἀντιμετωπίζουν δυνάμεις τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς κοινότητος αἱ ὁποῖαι τείνουν νὰ διώξουν ἀπὸ τὸ παιδί τὸν αὐτοσεβασμὸν. Βοηθοῦμε εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς τοὺς γονεῖς νὰ κατανοήσουν τὰς ὀδυνηρὰς συνεπειὰς μιᾶς προσβολῆς τῶν παιδιῶν των. Βοηθοῦμε ἐπίσης τὴν κοινότητα ὅσον εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰς δυνάμεις ἐκείνας αἱ ὁποῖαι καταστρέφουν τὸν αὐτοσεβασμὸν τοῦ παιδιοῦ.

β) Ἀνάγκη δι' ἐλευθερίαν. Ἀπὸ τὸ πρῶτο κλάμα μετὰ τὴν γέννησιν ἡ ζωὴ ἀποτελεῖ μίαν πορείαν πρὸς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἐλευθερίας διὰ τὸν ἑαυτὸν μας. Τὸ νήπιον ἀρχίζει νὰ ἐξασκῇ τὴν ἐλευθερίαν του διὰ τῆς ἀντιστάσεώς του πρὸς τὴν ἐξωθι ἐπιβαλλομένην πίεσιν. Ἀπὸ τὴν στιγμή πού θὰ ἀρχίσῃ νὰ βαδίζει μόνον τὸ παιδί ἀφιερώνει ἀρκετὸν χρόνον διὰ νὰ εἴπῃ εἰς τὴν μητέρα του πόσο εὐχαριστεῖται τὴν ἐλευθερίαν του. Ἀρχίζει νὰ ἐρευνᾷ τὸ περιβάλλον, ψάχνοντας, ἀνεβαίνοντας πάνω εἰς τὰ καθίσματα, τρέχοντας, δοκιμάζοντας κ.λ.π. Κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν πρέπει νὰ ἀρχίσουν οἱ γονεῖς νὰ περιορίζουν ἐπίσης τὴν ἐλευθερίαν τοῦ παιδιοῦ διὰ νὰ μὴ ἀποθῇ αὐτὴ ἀχαλίνωτος ἐλευθερία. Παρὰ τὸ γεγονός ὅμως ὅτι τὸ παιδί πρέπει νὰ ἔχῃ ὀρισμένους περιορισμοὺς εἰς τὸ νὰ μὴ παίρῃ εἰς τὰ χέρια του ὀρισμένα εὐθραυστα ἀντικείμενα, ἢ νὰ μὴ ἀνεβαίνῃ εἰς τὰ ἀνοικτὰ παράθυρα, ἢ νὰ μὴ βάζῃ εἰς τὸ στόμα του ὀρισμένα ἀντικείμενα, εἶναι ἐπίσης ἀπαραίτητον νὰ δίδωμεν εἰς αὐτὸ ἀρκετὴν ἐλευθερίαν νὰ δοκιμάζῃ τὰς ἰκανότητάς του. Μία συνεπὴ, ἰσορροπησὶς μεταξὺ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ περιορισμοῦ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀναπτύξεως τοῦ παιδιοῦ θὰ βοηθήσῃ ἀρκετὰ εἰς τὴν θεμελίωσιν μιᾶς ὑγιοῦς προσωπικότητος.